HÅLLBARHET

Solenergi tar mer åkermark än byggnationer

Samtidigt som exploateringen för byggnation minskar används allt mer jordbruksmark till solenergianläggningar. Nu varnas för att marken riskerar att försvinna för gott.

I den senaste rapporten från Jordbruksverket konstateras att exploateringen av jordbruksmark för byggnation och asfaltering under perioden 2021–2025 för första gången på 30 år minskade. Antalet exploaterade hektar halverades från cirka 600 hektar per år till knappt 300 hektar.

Det återstår att se om trendbrottet är bestående. Jordbruksverket menar att lågkonjunkturen har varit en starkt bidragande orsak till den minskade byggnationen.

Syns inte i rapporten

Samtidigt utgör solcellsföretagen en växande konkurrent om jordbruksmarken.

Enligt branschorganisationen Green Power Sweden godkändes 2019–2024 solenergianläggningar på 800 hektar jordbruksmark per år, merparten i södra och mellersta Sverige.

Detta syns inte i Jordbruksverkets rapport, något som uppmärksammas av den ideella föreningen Den goda jorden, som arbetar för att bevara jordbruksmarken.

Enligt styrelseledamoten Lars Höök finns det en risk för att marken tas ur produktion även efter att solenergianläggningen har tagits bort.

– Fundamenten för själva solpanelerna måste förankras i marken och då kan de förstöra dräneringssystemen. Det gör att marken måste dräneras om när solcellsanläggningen är avskriven efter 40–50 år, säger han.

De senaste åren har solenergianläggningar tagit dubbelt så mycket åkermark i anspråk som byggnation och asfaltering, visar branschstatistik. Foto: Torbjörn Esping

Lars Höök menar att det är långt ifrån givet att någon då kommer att göra de insatser som krävs för att åter ta marken i bruk.

– Risken är påtaglig eftersom det efter den avskrivningen kanske inte finns en lantbrukare eller en maskinpark som kan ta hand om den marken. Framför allt kanske du inte har det kapital som krävs för att dränera om, säger Lars Höök.

Minskar kolinlagringen

Han tillägger att panelerna ger en sämre solinstrålning och därmed minskar kolinlagringen i marken, enligt gjorda studier med nästan 40 procent, vilket sänker dess produktivitet.

– Det gör att man får randiga fält, säger Lars Höök.

Men John Andersson, utredare på Jordbruksverket, menar att användningen av jordbruksmark till solenergianläggningar redan håller på att minska.

– Istället har solenergi på skogsmark ökat. Bakgrunden är främst ett antal domar i Mark- och miljööverdomstolen som slår fast att solenergi på jordbruksmark oftast inte är förenlig med Miljöbalkens regler. Vi ser att både antalet ansökningar och antalet godkännanden har minskat, bedömer John Andersson.

Den goda jorden känner viss medvind i frågan i och med att beredskapsargumentet har börjat väga tyngre men Lars Höök menar att ansvaret för att bevara jordbruksmarken inte kan ligga kvar hos kommunerna.

– Vi måste komma upp minst på länsstyrelsenivå för att få en mer enhetlig bedömning av livsmedelsproduktionen kontra fossilfri elproduktion. Det är bättre att producera solenergi på alla de ytor som vi inte kan odla mat på, exempelvis de ungefär 100 000 hektar tak som finns i landets industriområden, säger Lars Höök.

Göran Berglund 010-1844283
goran.berglund@landlantbruk.se

Fakta: Har förlorat 1,1 miljoner hektar

- Mellan 1951 och 2020 minskade den svenska jordbruksarealen med 30 procent eller nästan 1,1 miljoner hektar. Det motsvarar hela Skånes landareal. I dag har Sverige runt 2,5 miljoner hektar åkermark och 450 000 hektar slåtter- och betesmark.
- De senaste 20 åren har cirka 12 000 hektar jordbruksmark lagts under asfalt eller cement, merparten i de bästa odlingsområdena.
- Under perioden 2019–2024 godkändes solcellsanläggningar på 3 970 hektar. Av ansökta men ännu inte godkända solcellsparker har 10 632 hektar planerats på jordbruksmark.

Källa: Den goda jorden